

SLOVENSKI NAROD.

Ishaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold., za četrt leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kraja, za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četiristopne pet- vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovški cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“. Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši

O slovanskej trgovini na jugu.

II.

Posvetna kupčija se od dné do dné razvija, in oni narodi, ki imajo naj več kupčije v rokah, oni stopajo tudi pred vsemi drugimi v napredku, t. j. v omiki in svobodi. — Stari Feničani, Heleni, Kartago, Rimci, — Amalfi, Pisa, Genova, Benetke, mesta Hanse in drugi, so le po poti razvite svoje trgovine do take stopinje blagostanja, duševnega razcveta in take politične svobode dospeli.

Dan denašnji gospodujejo po trgovinskih mestih: Angleži, Amerikani, Belgija, Holandeži, in tudi Švicarji. Pri teh narodih se je trgovinstvo do vrhunca razvilo, in po vseh trgovinskih mestih so oni, zlasti Angleži zastopani. Tudi duševno in materijalno obdarovani Francozi in tudi Nemci zavzimajo častno mesto v kupčiji; omenim še Ruse, katerih trgovina je velikanska kakor njih dežela!

Kaka je pa z nami južnimi Slovani, ki smo tako lepo postavljeni, kraj morja, v sredi Evrope, krasna lega, katero znajo porabiti sijajno le tujci, mi pa ne! Kje so lepi dnevi južnih Slovanov! Vsi narodi našega primorja so jih že imeli in jih še imajo, mi pa ne! V Trstu od kodar dobivajo Slovenija in sploh južni Slovani, večji del inozemskih pridelkov in izdelkov, smo prav slabo zastopani, in le prav malo jih je mej nami, ki imajo dovoljni razum za večjo kupčijo. Zdi se mi, da je na tem veliko ali vse kriva le naša zaspanost in malomarnost. Če si enkrat toliko pridobimo, da imamo svoj tesen kot in svoj vsakdanji košček kruha, pa nam nij več mar za trud, delo in razširjenje svojega delokroga!

Da je na tem dosti tudi vlada kriva, to sem že omenil in to mi Slovani trdo občutimo; ona je hotela našo letargijo uporabiti in ni spoznala ne konca ne kraja toliko na materijalnem kolikor na duševnem polju, ali — izpodletelo jej je na skali napredka časa, ki nas je, — nadejam se — duševno za veke vzbudil! —

Rekel bi, da je zadnji čas, da stopimo na večje trgovinsko polje; tukaj je duševno delovanje tako živo, veselo, svobodno oživljajoče, k nikdar mirovajočemu napredku sileče in povzdigajoče! Če primerjamo uradniški in duhovniški stan, katerima se naša učeča se mladina po večjem obrača, — s kupčijskim in višjim obrtnijskim stanom, — vidimo, tam ozko omejeno polje in duševno otrpnenje, tukaj pa vedno živo materijalno in duševno delovanje, — tam nazadek, tukaj napredek, tam birokracija, tukaj svoboda!

Mislím, da mi ne bo nikdo za zlo jemal ako resnico tako očitno povem, to se ve da — le po svojej glavi in tudi le po tej sodim da — ravno materijalna povzdiga nas bo zedi-

nila tudi na političnem polju. — Kajti, bistveno vsa politika je v tem, da se skrbi, po naravnem in najpripravnejšem potu za blagost in napredek sorojakov in vseh državljanov sploh.

Kdor nema teh načel v srcu in ako ne ravna po teh, naj si bodi kakšnega koli naroda in stanú on je — izdajalec naroda in človeštva sploh. —

Kedar je pa svoj lastni narod v nevarnosti in v zadregi, kar se nam Slovanom godi, pravi sin majke slave ne sme razločevati klerikalce, liberalce itd., sloga mora biti na celej liniji. —

Potem, kedar enkrat občno naše namene dosežemo, se bomo prijateljsko pogovarjali kaj da pomenijo in v čem, da obstojijo besede: „Ljubite se mej soboj“. —

Kako je bilo naše stanje do sedaj, in kako je še dan denes, ne bom govoril, ker vsakemu dobremu Slovanu je znano, da je prežalostno, da bi se o njem na tanko pisalo.

Kakor sem že prej omenil, napredek časa je tudi nas Slovane iz naše letargije vzbudil, in čas bi bil, da bi začeli izpoznavati, kako važni element smo ravno mi Slovenci, tu na naši zemlji, za srednjo Evropo in za knežije na Donavi, kjer imamo bratov dosta, v političnih in posebno v trgovinskih razmerah. — Za to je pa naša sveta dolžnost, da duševno in materijalno delamo in napredujemo, da ne ostanemo pasivno in sužno sredstvo, nad katerim in s katerim drugi narodi svoje samopašne namene dosežajo, mi pa obožavamo, dokler popolnem ne omagamo, dokler nas ne zató in iz zgodovine izbrisejo.

Da sem prisiljen politiko v mojo trgovinsko razpravo mešati, lahko se razume, ker trgovina in politika sta ravno tako zvezani kakor mož in žena, kar nam dostojno dokazujejo tako rekoč, gospodarji svetovne trgovine, Angleži. Njih politika se vrtila le o njih trgovini ravno kot ljubosumna žena okolo svojega zanimivega moža, kateri jej toliko denarja donáša, da ona svoj dom brez sužnih brani more in da ona sorojake tako izdatno podpira, da — angleški državljani skoraj vsako leto menj davka plačujejo, in vendar ostaje vladi vsako leto še kak milijon lir sterlingov — preteklo leto je ostalo čez 4 milijone, to je čez 40 milijonov gld. v zlatu. Tam se ne pozna drug denar, kot — zlato! Za njih bankovce se prime vsak hipec, ako se li hoče in kjer si bodi, enako svoto lir sterlingov brez pol solda doplače. —

Zdaj, ko sopar svet naprej goni, ko telegraf človeka človeku tako približuje, da se s prijateljem v daljnih krajih v malo minutah pogovarjati more, je malo konkurence mej ednimi kupci. Konkurencija je mej eno in drugo deželo, in to je prava svetovna kupčija, ki je pri nas v Avstriji še tako malo razvita, in

katero Slovani sploh še tako malo poznajo. Žali bože, mi ne poznamo še svoje lastne večje trgovine, kar dovolj dokazuje našo še jako nizko stopinjo trgovinskega razvitka. Sicer pa vemo in slutimo česar nam manjka v trgovinskih razmerah, ter gledamo boječi in z otročjo slabostjo okolo, od kod bi zadobili pravih sredstev, da bi svoje nade in namene uresničili. Prihodnjo stanje je težavno. — Marljivo se moramo dela poprijeti, tembolj ker se kaže neobhodna potreba, da preskočimo eno začasje trgovinskega razvitka, to je, kolikor mogoče, kupčijske zveze s tujimi elementi. Če hočemo svoje namene doseči, moramo to pričeti, in tudi — moremo — z združenjem naših, sicer pičlih sil. In le tako bi nam bilo mogoče konkurencijo tukajšnjih, tujih kupcev prestati in s časom celo prekositi večino od njih, posebno pri naši domačej trgovini. Da bomo tuje kupce zmirom mej soboj imeli, to je istina in ne more biti drugače, ali tudi mi bomo šli s časom v njih dežele! Razmere bi bile drugačne nego so denes, to, je bi bile čisto narayne, namreč, tuje bi ne gospodaril več na naši zemlji, in to je vse, kar mi od njega zahtevamo, ako če mej nami in z nami kupčevati, naj živi sam za se, ali pa naj se udeleži naših šeg kakor mu je ljubše. Ali nam v naši lastnej hiši ukazovati, nas zatirati in zaničevati, to je malo preveč, in ne sme se dolgo trpeti. Na primer, kaj bi Bismark rekel, ako bi par milijonov tujcev na Nemškem hotelo vladati Nemce po turško ali tudi drugače? Gotovo bi ustal upor in zapodili bi Nemci tujce od koder so prišli. Ali narava narodov je nekaj čudnega. Angleži in Amerikani kadar gredó na tuje, ostanejo vedno zvesti svojim šegam, a ne zahtevajo, da bi jih drugi posnemali morali, Francozi, Italijani, Rusi, Slovani sploh, in celo Kinezi in Japanezi kadar žive mej drugimi narodi se skoraj vselej vdajo šegam tiste dežele. Kaka je pa z Nemcem? Ta, takoimenovani „kulturträger“ ne samo, da se neče podvreči šegam onega naroda, mej katerim živi in pri katerem išče svoj lastni dobiček ali, da bi živel sam za sé, — on zahteva, da ker je on, vsi drugi morajo biti tudi Nemci kot on, njega posnemati, nemško govoriti, in se ve da, tudi nemško misliti! „So muss es sein“. Tako mora biti, kajti drugače on ne bi bil „kulturträger“.

Da več let pretekle politične razmere so mej Slovane preveč Nemcev, in sem ter tja tudi nekaj Lahonov nasijale, in da ti uže veliko let v naši hiši gospodarijo, to je žalibog gotova resnica — in le ker so pretrdo z nami ravnali in še ravnajo — nas so prav prisilili boriti se za svoj narodni obstanek in nadejam se, da ne bodemo opešali, dokler [ne bode ta obstanek gotov za nas in za sinove naših slovenskih sinov.

Borba ta naša šegi napredka nij pa z mečem in smodnikom, nego z omiko, trgovino in obrtnijo. Da smo v omiki v kratkem času večjo stopinjo dosegli nego drugi narodi v stoletjih, zahvaliti se smemo le našej naravi. Da nam bo pa mogoče v omiki zmirom naprej in naprej korakati, zato potrebujemo sredstev, materialnih močij, t. j. denarja, in kje se ga hitreje pridobi, kakor pri trgovini?

Mi Slovani, katerih trgovinsko polje je še prvotno, da vsak, ki to polje obdelava, bodi si doskušen trgovec ali bedak — vsaki bogati in se je čuditi kako, da mi to polje še zmirom v rokah tujcem puščamo. Pi našej domačej trgovini tuje trgovce prekositi, mislim da bi ne bilo težko, ker tudi oni nemajo posebnih prednostij za moderna trgovinska opravila. In kadar bomo enkrat mi Slovani pri našej domačej trgovini prvo mesto zavzimali, takrat, in ne prej, bomo se znebili tega tujega gospodarja na našem domu, kar bom na kratko razjasnil.

(Dalje prih.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 3. junija.

Srbski cerkveni zbor je 1. junija sešel se in na predlog Miletičev volil komisijo, ki bode o kraljevem pismu do zbora poročala.

Poslanec za Pančevo, dr. Polit, je priobčil pismo do volilcev, v katerem i vprašanje razglaba, ali je dobro, da Srbi hodijo v zbor v Pešto, ali ne. O tem naj bi poseben shod odločil.

Sedmogradski **Rumuni** so te dni slavili spomin na boje 1. 1848.—1849, na jako demonstrativen način v Blažovem. Ljudstvo je hodilo s trobojnimi zastavami po mestu, prepevalo narodne pesmi in govorilo navdušene govore domoljubne. Vse mesto je bilo okinčano in zvečer slavnostno razsvetljeno.

Na **Ogerskem** ste se dve stranki v tako zvano eno „liberalno“ stranko zedinili. A sedaj, ko se začenja volilno gibanje, kandiduje na mnogih krajih eden ud prejšnje opozicije, eden pa prejšnje deakovske stranke, da-si sta oba „liberalna.“ To kaže, da je novo zedinjenje le od denes do jutri.

Vnanje države.

Ruski poslanik knez Orlov je v Parizu obiskal 31. maja starega Thiersa in mu je izročil lastnoročno pismo ruskega carja.

V rusko-poljskem Lublinu se je praznovala 25. m. m. velika svečanost, ker se je obhajal povratek unijatov k pravoslavnej veri v guberniji lublinskej. Zastopanih je bilo 49 okrajev, i navzočih 38 unijatskih duhovnov in mnogo ljudij. Po končanem obredih je blagoslovil nadškof Joannikij deputacije unijatskih občin, ter mej nje razdelil male kipe Krista in matere božje. Potem je pak bila pod milim nebom narodna slavnost, napivalo se je carju, kar je občinstvo odobravalo z gromovitimi „urá“ klici. Občinstva je bilo nad 10.000 navzočega. Končno so zapele deputacije, blizu 200 osob, pesem „Mnogaja ljeta,“ katero so spremljevali vsi pevski zbori.

Francoska narodna skupščina je zopet izvolila vojevodo Audiffret-Pasquieria z 431 proti 77 glasovi za predsednika. Odbor trideseterih je izbral znanega republikanca Laboulay-a za poročevalca o dopolnej postavi gledé javnih oblastij.

„N. Fr. Pr.“ se iz Pariza telegrafuje, da bode bilanca Francoske na koncu leta pokazala pomnožen aktivum za 60 milijonov.

„N. Fr. Pr.“ se iz **Rima** brzojavlja, da je škof iz Jesi, potem ko je pri papeži bil, prišel k italijanskemu ministru pravde,

in ga prosi potrdila svojega imenovanja. Če je to res, potem se je papež udal italijanskemu narodu in kralju, kar bi najpametnejše bilo, ker čudeži se več ne godé.

Angleži bodo vso svojo indiško vojsko s Snyderškimi puškami oskrbeli. Princ Wales pojde v Indijo na velike vojaške vaje pri Delhi ali Agra, kjer menda hočejo Angleži domačinom indiškim svojo moč pokazati, da jim kak nov upor na misel ne pride.

Iz **Rio-Janeiro** se brzojavlja, da je vihar prekucnil 4 ladije in je ostalo 50 ljudij mrtvih.

Dopisi.

Iz **sevniškega okraja** 30. maj.

[Izv. dopis.] Zadnje čase spravili so se naši renegati tudi na slovenske učitelje, katere mi vzdržujemo, ter jim pot do posvetovanja in omike uže ovirajo. Odkar so izšle nove šolske postave, trudijo in žrtvujejo naši učitelji dovolj duševnih močij, imajo svoje zборе, pri katerih se posvetujejo o šolskih zadevah, ter se mej soboj izpodbujajo, za daljše trudapolno šolsko delovanje vstrajati. Razumeva se samo ob sebi, da so taka zborovanja z velikimi stroški združena, a vse to naši slovenski učitelji žrtvujejo, da bi svojemu poklicu zmirom bolj zadostovali. A naši učitelji še pri taci zborih pred tujimi silami varni niso. Kakor sem óni dan v našem dnevniku „Slov. Narodu“ čital, bili so od celjskega župana g. Neckermana mej zborovanjem nadlegovani. Lepa reč! — Celjski župan, imenujte nam učiteljev, kateri bi se brugal še za kaj družega, (morda kakor vi mislite „politiko“) nego za učiteljstvo i pred vsem za naše šolstvo. Le jeden faktum nam pokažite, da se je pri katerem slovensko učiteljskem društvu bog za kaj politikovalo i ne bode mo več besedij o tej, našem učiteljstvu učinjeni, krivičnosti pisali. A vem, da pri vas ne velja noben izgovor. Za vas je dosti, da so se učitelji v Celji zbrali, ki ljubijo svoj narodni jezik, ki govore in pišejo slovenski, česar vi zmožni niste. Taka krivična dejanja si bode slovenski narod uže zapomnil. Odkar je ta mož postal župan v Celji, spremenile so se mnoge stvari, seveda po Bizmarkovskem smislu. V Celji, bila je še pred nekoliko leti ljudska šola, v kateri je bil učni jezik sicer nemški a vendar se je slovenščina po 3 ure na teden učila, kolikor so je takratni celjski učitelji znali. Ali oglejmo si sedaj celjske ljudske šole, šole v osrčji slovenskega Štajerja, šole našega slovenskega mesta. Niti jedne besede ne slišiš v nobenem razredu, in vendar je obiskuje najmanj polovica slovenskih dečkov. Deca se ne uči niti čitati niti pisati slovensko. Svet si bode menda mislil, da jaz o tej stvari pretirano pišem a vendar je na tauko vse tako, kakor rečeno.

Skrajni čas je torej bil, da se je celjska okolica od teh nemških naseljencev odcepila ter osnovala svojo šolo, katera bode gotovo mnogo več dobrega in koristnega sadu za prihodnje praktično življenje rodila, ter gotovo bolj patrijotični čut za Avstrijo budila, nego nemška. Le nekaj bi svetoval krajnemu in okrajnemu svetu za celjski okraj, če bi mi bilo dovoljeno. Izvolite si značajnih mož za učitelje svojih otrok, kajti brez značajnosti je za vsacega človeka, največ pa na učiteljih, največji madež, i tak učitelj je najprej sposoben, brez značajno mladino

izrediti. Učitelji, katere si hočete izvoliti, naj bodo v pravem pomenu besede možje, kateri si ne dajo od vsakovrstnih prusofilov v tuji rog trobiti, od katerih ste prepričani, da niso strahopetci, da so slovenskega jezika v govovu i pisavi res zmožni, kateri so se uže za povzdigo našega šolstva z jezikom in peresom trudili. Take učitelje, ki so sedaj na kakej nemškej šoli nastavljeni, in služijo le iz kruhoborstva Nemcem kot orožje za ponemčevanje našega naroda, bi vam pač iz vsega srca odsvetoval. Značajan in delaven učitelj povsod najde kruh, in nij ga treba pri nemških naseljencih in renegatih iskati, akoravno jim boljše plačo ponujajo. Učitelj ima deco odgojevati za narod, za Avstrijo, ter se kot domorodec, kot izobražen i značajan mož ne sme rabiti dati kot orodje za razširjanje nepatrijotičnega duha.

Iz **št. Ruperta** na Dolenjskem 30. majnika. [Izv. dop.] Poročal sem vam uže, kakov uspeh je imela nakana našega uže čestokrat opisanega župana, nakana namreč: ponemčiti šolo št. Ruperško. Kmetje št. Ruperški so enkrat glasovali za Dolarjev predlog iz edinega uzroka, ker so mislili, da bode res bog vé kdo plačal stroške za ponemčurjeno št. Ruperško šolo. Ko se je pak izkazalo, kako sramotno je Dolarjev predlog propal, kako je št. Ruperškemu nemčurstvu sam okrajni glavar Schönwetter prekrižal račun, i ko se je mej kmeti izvedelo, da bodo morali sami plačevati za nemško šolo, katero jim je Dolar zastonj dobili se hvalisal, primoran je bil D., odstopiti od svojega „per acclamationem“ sprejetega predloga, ker so se kmetje odločno protistavili, plačevati za nemško šolo. Hitro je torej D. na Schönwetterov poziv — ki je bil „in extenso“ v vašem listu uže priobčen — vložil protest, da okrajnega glavarja zahtevanju št. Ruperčani nikakor ne morejo zadostiti. Odsehal se ona zadeva čem dalje, tem huje zamotava. Okrajni glavar je oni Dolarjev protest najbrže vrgel v koš ali ga kam drugam odnesel, kajti od deželnega šolskega sveta je na krajni šolski svet št. Ruperški prišel poziv, da mora za to skrbeti, da se kmalu napravi drugi razred v št. Rupertu, ter da ima občina plačo za družega učitelja odločiti. Vse je radovedno, kako da se bode rešila zanimiva zapletena zadeva zastran nemčurske šole v št. Rupertu. Vsakako se je silno opekel in blamiral Dolar sè svojo pretirano in nepremišljeno in ostre graje vredno nepremišljenostjo i neizkušenostjo v šolskih stvareh. Slednjič bode menda vendar enkrat sam uvidel, da je on za vsako, naj bode katero god stvar, nesposoben, ter da si povsod nakopava le javno grajo, a od kmetov, ki jih je na jako polzki način za svoje nemškutarske nakane pridobiti hotel, namesto hvale in spoštovanje žeti, prisluzil si bode protivno, ako jih iz one zadeve pošteno ne reši. Kakor je to britko za slavo-hlepje, kot je Dolarjevo, vendar mu smemo iz celega srca privoščiti vsako blamažo, ki si jo prisluzi na polji trhlega nemškutarstva. Banhans je moral pobrati kopita; tako bode vse sramotno propalo, kar je zidanega na nepoštenej podlagi, kar se vzdržuje s protinarnavnimi sredstvi, kakor se baš šopiri naše nemškutarstvo.

Morebiti še bode zanimalo marljive čit-

